

Present i futur de l'economia del Principat d'Andorra

Víctor Pou Serradell (*)

Voldria agrair especialment la invitació que he rebut de la Societat Catalana d'Economia per a parlar aquesta nit sobre el tema de l'economia andorrana, en les persones del seu Secretari Sr. Josep Vergés i el seu president Sr. Josep Jané, amb els que m'uneix una amistat que m'honra així com una llarga relació professional més o menys intensa segons les èpoques. Quan jo era encara estudiant de ciències econòmiques als anys seixanta ja vaig tenir l'oportunitat de coincidir amb el professor Jané al Servei d'Estudis a Barcelona del Banc Urquijo, aleshores dirigit pel malaguanyat Dr. Ramon Trias Fargas, en les tasques d'elaboració del primer llibre de la col.lecció del Servei d'Estudis d'aquell banc titolat "El tamaño óptimo de la empresa en Cataluña". Ja em vaig poder adonar aleshores de les grans capacitats del professor Jané com economista teòric. Més tard he tingut moltes ocasions d'apreciar també les seves excepcionals qualitats com a home d'empresa centrat en el sector bancari i de serveis en general. Amb el Dr. Vergés, per altra banda, hem treballat junts en diverses aventures empresarials, particularment situades en el món editorial. Crec que va ser també el Dr. Trias i Fargas qui primer ens va posar en contacte al començament dels anys vuitanta quan jo era director general de programació econòmica del Departament d'Economia i Finances de la Generalitat de Catalunya i en Josep estava al front d'una editorial que tenia com a client important la Conselleria d'Economia. Moltes gràcies a tots dos per aquesta amable invitació.

Introducció

Per què m'atriveixo a parlar d'Andorra? Quines són les meves credencials al respecte? Les meves credencials es basen sobre una tasca, modesta però continuada, de seguiment de l'economia andorrana al llarg dels darrers deu anys aproximadament. Tot va començar a meitat dels anys vuitanta, quan jo era director del Patronat Català Pro Europa i director general d'adequació a les Comunitats Europees de la Generalitat de Catalunya. Fou llavors quan una institució bancària andorrana, el Crèdit Andorrà, amb la que des d'aleshores he vingut mantenint una relació continuada, m'encarregà un llibre sobre les futures negociacions d'Andorra amb la CEE. El llibre es publicà l'any 1986 sota el títol "Negociacions Andorra-Mercat Comú Europeu", que vaig fer en col.laboració amb els economistes del Patronat Català Pro Europa J.A. Salmurri i G. Rovira. A aquell llibre va seguir un estudi de l'impacte de l'entrada d'Espanya a la Comunitat Europea sobre el comerç andorrà (1987), un altra sobre el sector financer a la Comunitat Europea, la col.laboració en l'edició del llibre "Andorra, un país de serveis" (1990) i la publicació del llibre "Andorra, el GATT i la nova organització Mundial del Comerç" (1994), sempre per encàrrec del Crèdit Andorrà.

A més de treballar per aquesta entitat bancària andorrana, també ho he fet durant anys pel Govern andorrà, primer com a consultor a l'hora de negociar amb la CEE (1988-89) i més tard a l'hora de plantejar-se Andorra la seva entrada o no a diferents organismes internacionals com el GATT, la nova Organització Mundial del Comerç o el Fons Monetari Internacional. Per altra

---

(*) Conseller de Relacions Exteriors a la Comissió Europea

banda, he participat d'alguna manera en la preparació del Pla Estratègic d'Andorra (1994), i he intervingut en diferents activitats de caràcter formatiu o informatiu al Principat d'Andorra, com és el cas de la Universitat d'Estiu.

D'una cosa n'estic segur, després d'aquests deu anys de seguiment de l'economia andorrana, i és que realitzar aquest seguiment sempre m'ha resultat una tasca molt grata, molt atractiva. Andorra, per a nosaltres els catalans és un país entranyable. És un país que té el català com a idioma oficial. És un país que acaba d'ingressar a l'Organització de les Nacions Unides (ONU) el 28 de juliol de 1993, amb un discurs valent del seu Cap de Govern Òscar Ribas, en que destaquen frases com les següents:

“Som un Estat petit, però conscient del valor d'allò que és autèntic i que, en un món segons com desmesurat, la dimensió reduïda pot significar una aportació positiva d'equilibri i de convivència. Quina hauria de ser la talla ideal d'un Estat? Evidentment ni l'economia ni la ciència política poden donar l'adequada resposta. Aristòtil nota en la seva “Política” que el volum de la polis ha de permetre que tothom conegui el caràcter dels altres: El territori, segons diu, s'ha de poder contemplar en la seva totalitat des del cim d'una muntanya. Andorra respon a aquestes característiques humanes i geogràfiques.”

I afageix el Cap de Govern Òscar Ribas: “Tenim ben clar que per a fer coses i per a comunicar-les cal ser cosmopolites i políglotes, però també sabem que per ser, cal aprofundir en les pròpies arrels. I les nostres són les de la cultura catalana. El català és el nostre idioma oficial. És la llengua de Ramon Llull, d'Ausias March i de Salvador Espriu, la qual es parla des de Fraga, a l'Aragó, fins a Maó, a l'illa balear de Menorca, i des de Salses, al Rosselló francès, fins a Guardamar, a les terres meridionals del País Valencià. És en aquesta llengua, la catalana, que he vingut davant aquesta Assemblea a parlar de pau, llibertat i fraternitat.”

Per acabar aquesta introducció, voldria dir que tot el que penso exposar està recolzat per documentació i informació econòmica i estadística sobre Andorra plenament actualitzada. La bibliografia bàsica que es troba darrera la meua exposició és la següent:

Sèrie de llibres publicats pel Crèdit Andorrà:

CEP, Centre d'estudis de Planificació: (1983) *Andorra en el context de la CEE*, Andorra

Pou, Víctor: (1986) *Negociacions Andorra-Mercat Comú Europeu*, Andorra

Pauli, Günter: (1991) *Els serveis del futur: Una oportunitat per Andorra*, Andorra

Pou, Víctor: (1994) *Andorra, el GATT i la nova Organització Mundial del Comerç*, Andorra

Principat d'Andorra: (1993) *Constitució*

Pümpin, C., dir.: (1993) *Pla Estratègic*

Faus, J. dir.: (1994) *Pla d'Accions*

Acord CEE-Andorra (1990)

Fons Monetari Internacional: (1994) *Informe sobre Andorra*

Butlletí de conjuntura i publicacions diverses del Govern d'Andorra (estadístiques, fiscalitat, etc.)

Andorra Business Guide publicat per Crèdit Andorrà, 1995.

Dades macroeconòmiques d'Andorra publicades per Crèdit Andorrà sota la direcció tècnica del CEP, Centre d'Estudis de Planificació, de Barcelona.

Andorra es troba en una cruïlla política i econòmica

Recordatori de dades bàsiques

Territori: Territori de 467,76 Km². Andorra és un microestat europeu, però és el més gran dels microestats europeus. Els altres són Malta, Mònaco, Liechtenstein, San Marino i el Vaticà. El territori és muntanyenc, situat entre França i Espanya, amb més frontera espanyola que francesa. El riu Valira flueix cap Espanya.

Població: Dels habitants de 1993, només un 17% eren andorranos, un 11% nats a Andorra i un 71% estrangers (dels que 46% espanyols, 7,5% francesos, 11,3% portuguesos i 6,7% altres). L'idioma oficial és el català.

Any	Habitants
Anys cinquanta	8.000
1983	41.627
1992	61.599
1993	65.227

Font: *Butlletí Mensual de Conjuntura* del Govern d'Andorra

Producte Interior Brut (PIB): Segons un informe recent del Fons Monetari Internacional, Andorra no té un sistema de comptabilitat nacional, ni tampoc estadístiques sistemàtiques sobre l'activitat econòmica. Existeix, però, una sèrie del PIB nominal, calculada per una entitat bancària privada, Crèdit Andorrà, en col.laboració amb el CEP, Centre d'Estudis de Planificació de Barcelona, des de 1980 (Els economistes del CEP tals com J.M. Bricall, C. Kinder, A. Puigbó i X. Saéz han estat els autors principals dels sistemes de càlculs macroeconòmics d'Andorra).

Segons el Fons Monetari Internacional a l'any 1993 el PIB va ser de 130.706 milions de pessetes o \$1.027 milions, amb una renda per habitant de \$16.536 (\$20.975 l'any 1990, sempre al canvi dòlar/pesseta de l'any considerat). L'evolució del PIB ha estat la següent els darrers anys:

1989	+ 11.8%
1991	- 1.8%
1992	- 1.8%
1993	- 0.8%

La recessió començada l'any 1991 és important. L'anterior recessió data dels anys 1980-81. Les principals activitats del PIB són les següents:

Turisme	5% dels assalariats
Comerç	27%
Altres serveis	53%
Indústria transformadora	4%
Agricultura	1%

Comerç exterior: Segons dades de 1992, les importacions varen ser de 116.384.843.000 pessetes i les exportacions de 4.208.068.000 pessetes, el que significa un gran dèficit comercial només aparent, car les importacions s'exporten majoritàriament als compradors estrangers que visiten Andorra. Espanya i França suposen el 70,6% de les importacions i la Unió Europea el 86%. El 98% de les exportacions van a la Unió Europea i un 94,7% a França i Espanya juntes. Espanya exporta més a Andorra que a Rússia, val la pena dir encara que sigui anecdòticament.

Sistema tributari: El informe esmentat del Fons Monetari Internacional ens indica que Andorra no té un sistema d'imposició directa (renda i beneficis) en el sentit modern del concepte. La imposició directa existent és a nivell local (Foc i lloc, Questia). Existeixen impostos per tinença de vehicles, sobre l'activitat econòmica i per arrendament. La imposició indirecte suposa doncs gairebé el 100% de la recaptació. Les figures més importants indirectes són la Taxa sobre el Consum i l'Impost sobre Mercaderies o IMI. A més existeixen les contribucions a la Seguretat Social, a cura de l'empresari i l'assalariat.

La taxa sobre el consum està en vigor des del primer de juliol de 1991. S'aplica sobre les

importacions de productes agrícoles i actua com una mena d'aranzel. Els tipus fluctuen entre el 2% i el 60%. A l'any 1993 es varen recaptar 3.765 mil.lions de pessetes per aquest concepte, dos terços dels quals provenien del tabac que té una taxa mitja del 35,1%. La resta prové d'alcohols, begudes i alimentació en general.

L'impost sobre mercaderies (IMI) s'aplica a tots els productes importats i també als elaborats en el país. A més la Unió Europea cobra l'aranzel exterior comú (la TEC comunitària) sobre mercaderies industrials destinades a Andorra i retorna un 90% del recaptat al Govern andorrà. L'IMI també es va crear el primer de juliol de 1991, per exigències de l'acord CEE-Andorra de 1990. Presenta quatre tipus: L'especial (12%), l'incrementat (7%), el normal (4%) i el reduït (1%). A l'any 1993 l'IMI va recaptar 9.046 mil.lions de pessetes, la quantitat més important de tots els impostos andorrans, amb una taxa mitja aplicable del 8,2%. La meitat dels ingressos varen correspondre a combustibles.

Segons la llei pressupostària de 1992, a l'any 1993 es varen introduir nous impostos, com són la taxa de registre d'empreses (1.440 milions de pessetes, el 8,5% del total d'ingressos fiscals) i el canon de recàrrec sobre les factures de telèfon i electricitat (650 milions de pessetes, el 3,7% del total recaptat). La llei pressupostària de 1993 ha introduït la taxa sobre propietat de vehicles.

Necessitat de modificar el sistema tributari i augmentar els ingressos públics

Fins l'any 1987 no va haver-hi a Andorra un problema pressupostari segons el criteri del Fons Monetari Internacional (FMI). Des de 1988 ençà Andorra s'enfronta al problema del dèficit. L'any 1993 el dèficit va ser del 4% del PIB, que es va repetir l'any 1994. La pressió fiscal va ser d'un 10% a un 11% l'any 1991 i l'any 1993 d'un 13%. El pressupost coneix any rera any un fort increment de les despeses corrents i la inversió pública. El deute públic va arribar l'any 1994 a un 14% del PIB.

La inevitable modificació del sistema tributari segons l'FMI passa per examinar el següent model fiscal i optar per alguna solució concreta:

Impostos directes: Mesures a mig plaç sobre salaris, activitats professionals, arrendaments, interessos, guanys capital, coeficients obligatoris de retenció sobre dipòsits bancaris, revisió tinença de vehicles. Mesures a llarg plaç sobre beneficis empreses, xifra de negocis i renda propietat.

Impostos indirectes: Mesures a curt plaç sobre taxes específiques sobre combustibles, alcohol, tabacs, harmonitzar taxa consum, facturació hotels i restaurants, "vignette" automòbils estrangers. Mesures a llarg plaç sobre l'IVA substitutori de l'IMI.

Existeixen però a Andorra unes clares limitacions a l'estratègia tributària, centrades en dos arguments:

1) El diferencial de preus a Andorra és degut a una càrrega fiscal més lleugera i a ser un país tercer en relació a la Política Agrícola Comunitària (PAC), el que permet preus agraris internacionals.

2) La càrrega fiscal s'exporta tradicionalment a l'exterior amb les compres que fan els turistes.

Es constata que convé no reduir el diferencial de pressupost en benefici de l'activitat comercial i que els andorrans prefereixen que els impostos els paguin els altres (turistes). L'actual Cap de Govern andorrà, Sr. Marc Forné, ha declarat recentment que "estem cercant nous impostos per a l'Estat, sense que aixó suposi una pressió impositiva addicional per al ciutadà".

Ingressos i despeses públiques: El pressupost de 1994 contempla unes despeses de 23.656 mil.lions de pessetes i un dèficit públic de 5.480 mil.lions de pessetes. El deute públic total de 1994 és de 19.583 mil.lions de pessetes.

Varis: El conreu del tabac és el més important dels conreus agraris i la indústria transformadora del tabac és la més important de les indústries. El tabac va ser un punt essencial de la negociació amb la CEE i Andorra va aconseguir el que pretenia, quedant exclòs de la unió duanera.

Els dipòsits bancaris a Andorra són unes vuit vegades superiors al PIB, segons l'FMI i això indica el seu origen majoritàriament estranger. Els dipòsits bancaris estimats el 1994 eren uns 1,5 bilions de pessetes. El sistema bancari presenta una estructura de "numerus clausus".

Canvis radicals des de la Constitució de 1993

Evolució política: Andorra presenta 700 anys d'història i d'estabilitat política. No ha fet mai cap guerra. Cal destacar la importància dels convenis anomenats "pariatges" (1278-88), signats entre el Bisbe d'Urgell i el Comte de Foix. Nova Reforma el 1868. El Decret de 1981 sobre reforma de les institucions va crear el Govern d'Andorra. El primer Cap de Govern és de 1982.

Avui amb la Constitució de 1993, Andorra "és un Estat de dret, democràtic i social, amb una estructura de coprincipat, ara en qualitat de coprincipat parlamentari". Però com diu el professor Faus de l'IESE, principal assessor del Govern d'Andorra en el Pla Estratègic, "el camí de la independència imposa inexorablement un augment de despeses."

Actualment existeixen dos Coprínceps, 28 Consellers, un Síndic President del Consell, un Cap de Govern, vuit Ministres i els òrgans de representació i administració de les set Parròquies (Els "Comuns"). Els partits polítics s'estructuren en Unió Liberal (5 escons), Coalició Nacional Andorrana (4 escons). Agrupament Canillo-La Massana (4 escons) (Aquest grup dels "13" recolza l'actual Cap de Govern, Sr. Marc Forné), Agrupament Nacional Democràtic (8 escons), Nova Democràcia (5 escons) i Iniciativa Democràtica Nacional (2 escons).

L'entrada a l'ONU es va produir el 28 de juliol de 1993 i això significa plantejar-se una nova política exterior i una nova forma de representació internacional.

Fí d'un determinat model econòmic: L'anterior Cap de Govern, Sr. Òscar Ribas declarava fa poc el següent: "Andorra es troba en una cruïlla del seu desenvolupament econòmic. El model dels darrers trenta anys s'ha acabat. Hem de replantejar-nos la remodelació conceptual del nostre model econòmic. El model econòmic en vigor des dels anys 60 es centrava en el comerç i en el diferencial de preus comercials. Això pot subsistir encara per a determinats productes (de luxe, per exemple), però no serà més un model generalitzat. Ens cal diversificar i ens cal exportar més enllà de les fronteres del Principat. Cal adaptar-nos al nostre entorn internacional i a la nova economia global."

El nou marc de relacions d'Andorra amb la CEE. L'Acord CEE-Andorra de 1990

El 28 de juny de 1990 la Comunitat Econòmica Europea (CEE), una de les tres Comunitats existents (juntament amb la CECA i l'EUROATOM, dedicades als sectors carbó, acer i d'energia atòmica), però la més important de les tres, pel seu abast i significat, va signar un acord comercial amb el Principat d'Andorra. L'acord es va signar a Luxemburg i Brussel·les i, un cop ratificat per ambdues parts, va entrar en vigor el dia 1 de gener de 1991. Algunes de les seves disposicions principals - de fet aquelles que modificaven de manera més important el sistema anterior d'intercanvis- van entrar en aplicació el dia 1 de juliol de 1991; d'aquesta manera es donava a les administracions concernides el temps necessari per adaptar-se al nou sistema.

L'acord CEE-Andorra ve a substituir els règims nacionals fins aleshores en vigor, establerts amb els països veïns de França i Espanya, per un sistema comunitari. L'acord CEE-Andorra és estrictament comercial i fa exclusivament referència a la circulació de mercaderies, deixant de banda les tres altres llibertats fonamentals establertes pel Tractat de Roma (CEE) que són la lliure circulació de serveis, de persones i de capitals. L'acord consta de cinc punts principals:

- 1) Unió duanera per als productes industrials

- 2) Règim de país tercer per als productes agrícoles
- 3) Augment de les franquícies de viatgers
- 4) Implicacions fiscals
- 5) Disposicions comunes, generals i finals

1) Unió duanera per als productes industrials

Des del començament de les negociacions amb la CEE, les autoritats andorranes varen fer palesa la seva opinió que no era el moment oportú per demanar l'adhesió. En el discurs del Cap de Govern davant el Consell General de les Valls el 18 d'abril de 1986 es pot llegir el següent: "El Govern creu que és indispensable que Andorra conservi els drets històrics adquirits i que es pugui canviar l'estatus quo actual per un Nou Tractat especial que li permeti mantenir la seva personalitat i especificitat en un marc harmonitzat amb la CEE."

La voluntat política era negociar un acord dins el marc de l'article 113 del Tractat de Roma (CEE), amb una unió duanera per als productes industrials. Per assolir una unió duanera cal suprimir els drets de duana i les restriccions quantitatives que impedeixen, limiten o dificulten la circulació de productes. D'altra banda cal que tots els països membres de l'unió duanera apliquin als països que no són membres, anomenats països tercers, una protecció aranzelària comuna. Doncs bé, l'acord CEE-Andorra estableix una unió duanera per als productes industrials o productes manufacturats no alimentaris dels capítols 25 al 97 de la nomenclatura duanera. En conseqüència, ni la CEE ni Andorra no poden cobrar drets de duana ni aplicar limitacions en llurs intercanvis comercials de productes industrials. Per altra banda, la CEE i Andorra han de sotmetre els productes industrials procedents de països tercers a les mateixes formalitats d'importació.

Per aplicar pel compte del principat d'Andorra la reglamentació duanera escaient a les importacions de productes industrials procedents de països tercers, l'acord designa uns despatxos de duana comunitaris (Barcelona, Madrid, la Farga de Moles, L'Hospitalet, Perpinyà, la Tor de Querol, Tolosa-Blaganc i Tolosa-Portet) i la CEE reemborsa al Govern d'Andorra el 90% dels drets a la importació recaptats en aquests despatxos.

La unió duanera per als productes industrials s'inspira en el sistema que França aplicava anteriorment ("afrancesament") i per tant no revoluciona les formalitats duaneres que ja coneixen els operadors. De fet es comunitaritza l'anterior sistema francès.

Andorra haurà d'aplicar també la política comercial comuna que la CEE dissenyi davant països tercers. La unió duanera és objecte del Títol I de l'acord CEE-Andorra.

2) Règim de país tercer per als productes agrícoles

Els articles 11 i 12 de l'acord estan dedicats al règim de productes no coberts per la unió duanera, que són els productes dels capítols 1 al 24 del Sistema Harmonitzat, és a dir, els productes agrícoles. El règim de país tercer és el que aplica l'acord als productes agrícoles. Aquest règim és aquell que la CEE aplica als productes que procedeixen de països tercers o que hi són destinats. Com a conseqüència d'aquest règim, les exportacions andorranes de productes agrícoles destinats a la CEE estan sotmesos a la política comercial comuna relativa al sector agrícola i, en contrapartida, les importacions andorranes de productes agrícoles de la CEE es beneficien de les restitucions agrícoles.

L'Acord atorga una solució específica per al tabac, producte especialment sensible en l'economia andorrana, que intenta conciliar els interessos de la indústria tabaquera andorrana amb els de la indústria comunitària. El plantejament inicial de la CEE era el d'incloure el tabac dins de la unió duanera. Finalment, l'acord ha exclòs el tabac de la unió duanera de tal manera que la seva importació no paga la TEC (Tarifa Exterior Comuna) i en compensació

els productes comunitaris fabricats a partir del tabac gaudiran d'un tipus preferencial del 60% en ser importats a Andorra.

3) Augment de les franquícies de viatgers

Les franquícies de viatgers són les quantitats o el valor de mercaderies que els viatgers poden portar amb ells, sense pagar ni drets ni taxes quan travessen una frontera. Les franquícies que aplicarà la CEE als viatgers que marxïn d'Andorra augmenten considerablement en relació als que aplica la CEE a la resta de casos.

A partir de l'1 d'abril de 1994 les franquícies de viatgers han augmentat considerablement, en virtut d'un reglament aprovat per la UE el 15 de febrer de 1994. Una persona podrà entrar a la UE articles de països tercers sempre i quan el seu import no superi els 175 Ecus, import que es triplica en el cas d'Andorra, segons el previst en l'acord CEE-Andorra. Així els espanyols que vagin de compres al Principat poden adquirir productes per valor de 84.400 pessetes sense haver de pagar cap dret duaner, des de l'1 d'abril de 1994.

4) Implicacions fiscals

El Principat d'Andorra segueix gaudint d'una llibertat fiscal total. Ara bé, el règim d'unió duanera amb la CEE ha obligat a introduir canvis en l'estructura fiscal indirecta andorrana, ja que està prohibida tota discriminació fiscal entre productes importats i productes industrials nacionals. La CEE amb el sistema de l'IVA ja complia aquest requisit. El Principat d'Andorra, per adaptar-s'hi, va haver de modificar el seu sistema de recaptació de taxes sobre mercaderies. Va suprimir el dret de duana que recaptava anteriorment i va introduir un Impost sobre Mercaderies Indirectes (IMI) que grava la producció interior al mateix nivell que les importacions i així elimina tota discriminació.

D'altra banda el règim de país tercer per als productes agrícoles ha suposat dues implicacions fiscals directes relatives als drets de duana cobrats per Andorra sobre les importacions. Una fa referència a la preferència aranzelària per al tabac manufacturat comunitari abans esmentada (el 60% de la tarifa corresponent al tabac manufacturat de països tercers) i l'altra exigeix que Andorra no introdueixi discriminacions entre algunes begudes alcohòliques.

5) Disposicions comunes, generals i finals

L'acord CEE-Andorra té una durada indefinida, si bé les parts, en un termini de cinc anys, examinaran els resultats de la seva aplicació i, en cas necessari, obriran negociacions amb l'objecte d'introduir modificacions. L'acord pot ser denunciat mitjançant notificació escrita d'una part a l'altra part contractant i en tal cas deixarà d'entrar en vigor sis mesos després de la notificació. L'acord preveu la figura d'un comitè mixt per la seguiment de l'acord.

Segons el Govern d'Andorra el funcionament de l'acord no ha tingut cap problema important. L'esforç d'adaptació i de modernització, tant de les administracions concernides com dels operadors, ha estat molt important però no ha generat cap dificultat de funcionament.

El Pla Estratègic d'Andorra de 1993

El Pla Estratègic va ser presentat el febrer de 1993 pelaleshores Cap de Govern Òscar Ribas. La filosofia que l'inspira és el liberalisme: "L'estratègia d'Andorra es fonamenta en un pensament liberal". El diagnòstic de la situació es basa en un anàlisi de riscos i d'oportunitats en els entorns geogràfic i econòmic. L'objectiu general, les capacitats fonamentals, els sectors i les polítiques parcials del Pla Estratègic es poden contemplar en el quadre de la pàgina adjunta.

Contingut del Pla Estratègic

Objectiu general

Andorra és un centre de serveis que ofereix productes i prestacions d'alt valor afegit en un entorn de qualitat.

Capacitats fonamentals

1. Recursos humans
2. Diferencial fiscal
3. Esperit emprenedor
4. Capital
5. Medi ambient
6. Estabilitat/Seguretat

Sectors

1. Turisme
2. Serveis financers
3. Comerç
4. Ensenyament
5. Immobiliària
6. Noves branques

Polítiques parcials

1. Fiscalitat
2. Infraestructura
3. Recursos humans
4. Relacions internacionals
5. Medi ambient
6. Política de l'Administració
7. Promoció d'empreses

Andorra Pla Estratègic

Objectiu general

Andorra és un centre de serveis que ofereix productes i prestacions d'alt valor afegit en un entorn de qualitat.

Capacitats fonamentals

1. Capacitat de desenvolupar els recursos humans (formació especialitzada d'adults, motivació).
2. Capacitat d'oferir un diferencial fiscal substancial.
3. Capacitat de desenvolupar un clima favorable per a la creació de noves empreses (esperit emprenedor, competència, innovació).
4. Capacitat d'atreure el capital interior i/o exterior i d'oferir-li possibilitats d'inversió productiva en el país.
5. Capacitat de desenvolupar i de gestionar un medi ambient salvaguardat.
6. Capacitat de desenvolupar i de mantenir l'estabilitat política, la pau social i la seguretat.

Sectors

1. Turisme especialitzat (esport, salut, lleure, congressos, petits i mitjans, casinos).
2. Serveis financers internacionals (banca off-shore, finances off-shore, serveis bancaris en general, gestió de patrimonis, serveis fiduciaris, serveis jurídics, assegurances i reassurances).
3. Comerç (comerç al detall i comerç a l'engròs basats en un diferencial fiscal; promoció de la venda de productes basats en el diferencial fiscal, en la qualitat o en la seva novetat).
4. Ensenyament (escoles especialitzades, escoles professionals, cursos de vacances i cursos especials, per exemple, de reciclatge).
5. Sector immobiliari (construcció, en relació amb els altres sectors).
6. Noves branques especialitzades en els camps dels serveis i de la indústria.

El Pla d'Accions d'Andorra de 1994, posterior al Pla Estratègic

Després de la realització del Pla Estratègic l'any 1993, en el que es van marcar les grans línies estratègiques per a Andorra, l'objectiu del Pla d'Accions de 1994 era traduir aquelles grans línies estratègiques en accions concretes.

El contingut essencial del Pla d'Accions és doble:

1) Concreta l'estratègia de tres sectors prioritaris de l'economia andorrana: El turisme, el comerç i l'ensenyament.

2) En l'àmbit de noves branques, tracta la qüestió de la participació de capital estranger a les empreses andorranes.

Sobre el turisme el Pla diu que "és i serà la principal activitat econòmica generadora de riquesa per a Andorra." Sobre el comerç el Pla manifesta que "una conclusió prèvia és que ha deixat de ser el principal motor de l'economia andorrana i les motivacions que fan que la gent viatgi a Andorra són diverses. Tot i així, el comerç continua tenint una gran importància com a complement imprescindible per a determinar l'atractiu turístic global". L'ensenyament es considera un sector clau.

Per altra banda el Pla d'Accions tracta de les possibles modificacions al límit del 33% de participació estrangera en les empreses andorranes, límit que la legislació vigent establia de manera generalitzada, llevat de possibles excepcions en casos d'interès públic i social. El Pla d'Accions distingeix entre:

1) Societats del tipus A: Manteniment als nivells actuals de la restricció de participació de capital estranger, per tractar-se de sectors en els que ja competeixen les empreses andorranes, com són el turisme, el comerç, el sector immobiliari, el sector financer i les assegurances.

2) Societats del tipus B: Sectors no coberts per empreses andorranes. El capital estranger autoritzat és fins el 100%.

3) Societats del tipus C: Exclusivament destinades a l'exportació, principalment de serveis i de propietat intel·lectual, sense límit de participació de capital estranger i tractament fiscal diferenciat.

Resum i conclusions

Comentarem finalment tres qüestions: Les opcions de futur per a Andorra, els perills i les oportunitats.

Opcions de futur per a Andorra

Andorra, a través del seu Pla Estratègic i Pla d'Accions, opta clarament pels serveis, especialment pels d'alt valor afegit. El servei prioritari és el turisme i el comerç com a sector supeditat al turisme. Es desitgen nous serveis d'exportació i de propietat intel·lectual, així com un sector financer fortament especialitzat, que no provoqui cap mena de malestar als dos Estats veïns d'Espanya i França.

Andorra opta també per la qualitat, per un entorn ambiental de qualitat i per un sistema educatiu de qualitat. Es preten una Andorra selectiva, competitiu i de qualitat.

Perills

-Inestabilitat política.

-Possible mal plantejament de la immigració. "Així ho condiciona tot" ha dit recentment un alt càrrec del Govern andorrà.

-Possible trencament de l'equilibri entre França i Espanya. Avui Espanya domina clarament per residents, per activitat bancària i per idioma, amb el català i el castellà. Possible malestar de França o Espanya per la qüestió financera. Cal evitar sospites de frau fiscal, de delinqüència i de blanqueig internacional de diners.

-Excessiva pressió fiscal. Cal controlar la despesa pública. Però no es pot desatendre tot el que fa referència a la formació. Cal saber-se dotar d'una administració pública petita i eficaç. Cal evitar la petita delinqüència comercial i la falta d'acolliment dels visitants.

Oportunitats

Andorra pot arribar a ser, tal com pretèn, un país de qualitat, de persones i entorn. La Unió Europea ofereix la possibilitat de millorar substancialment l'acord existent CEE-Andorra. Es poden negociar acords de doble imposició amb França i Espanya. Es pot potenciar l'ensenyament empresarial en general i turístic en particular, fent d'Andorra una petita Suïssa. Els serveis relacionats amb la sanitat i la salut es poden potenciar clarament. La qualitat en l'acolliment al visitant és essencial. L'atenció a la tercera edat ofereix grans possibilitats (residències geriàtriques). L'atracció de personalitats de relleu internacional com a residents es pot potenciar encara més.